

مدیریت جهت‌آوردی

برآمده از آموزه‌های نهج البلاغه
پیرامون امامین انقلاب اسلام و شهداء

مدیریت خود و خانواده

زیر و هوشگران ♦ با مقدمه دکتر علی رضائیان

فهرت اجمالے

مقدمه ناشر| ۱۳

مقدمه استاد| ۱۷

پیش گفتار| ۲۱

بخش اول: مدیریت خود| ۳۳

مقدمه| ۳۵

فصل اول: بصیرت و آگاهی در زندگی فردی| ۳۷

فصل دوم: مدیریت روحی و روانی خود| ۵۱

فصل سوم: مدیریت اعمال عبادی و معنوی| ۷۱

فصل چهارم: مدیریت اقتصادی زندگی فردی| ۱۲۳

فصل پنجم: مدیریت امور مرتبط با جسم| ۱۳۷

بخش دوم: مدیریت خانواده| ۱۷۱

فصل ششم: توجه به رشد و بالندگی خانواده| ۱۷۳

فصل هفتم: مدیریت عاطفی خانواده| ۱۸۵

فصل هشتم: تربیت فرزندان| ۲۰۱

فصل نهم: مدیریت اقتصادی خانواده| ۲۲۹

فصل دهم: ارتباط با بستگان| ۲۳۹

کتاب نامه| ۲۴۵

مقدمه استاد

مدیریت جهادی عبارت از کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت است. هنگامی که هدف مدیریت خدمت به مردم به ویژه محرومان و مستضعفان باشد و از سوی دیگر تعهد و اخلاص نسبت اسلام و انقلاب اسلامی داشته باشد، این هدف های مقدس روح ایثار، عشق و فداکاری در راه خدا را در وی پرورش می دهد. بنابراین همچون چشمه زلالی که همواره جوشان است، روحیه ایثار و عشق و فداکاری در راه خدا را در وی شعله ور نگه می دارد.

بستر رشد مدیریت جهادی، فرهنگ جهادی است. فرهنگ الگویی از پیش فرض های اساسی گروه معینی است که ضمن برخورد با مسائل ناشی از انطباق با محیط و تلفیق عوامل درون سازمانی، ابداع، کشف یا ایجاد شده و آن قدر خوب عمل کرده که معتبر شناخته شده است.

در یک چارچوب ارزشی که بر مبنای فرهنگ هرملتی استوار است می توان رابطه میان پیش فرض ها، ادراکات و عواطف و رفتار را در هر فرهنگ مورد مذاقه قرار داد و با تعمیم مدلی که به دست می آید موقعیت های فرهنگی گوناگون و روابط متقابل آن ها را شناخت. پیش فرض ها زیربنای همه مشاهدات، اندیشه ها یا تجربیات به شمار می آیند و در کارکردهای روزانه از اهمیت فوق العاده ای برخوردارند. در صورتی که آدمی پیش فرض های بی شماری درباره جهان نمی داشت، با توجه به نیازمندی های بسیار او در پیمایش محیط و به دست آوردن هر آن چه که در مسیر تعالی به کار می آید از کار افتاده و ناتوان می شد. به هر حال رمز استفاده بهینه از پیش فرض ها در صحت آن ها نهفته است. بیشتر پیش فرض هایی که افراد دارند

برای برقراری ارتباط و روابط اثربخش آنان با دیگران کافی است ولی سخن در این است که در واقع کدام یک از این پیش فرض ها به موفقیت و تعالی می انجامد؟ یک عامل اساسی در رابطه با نقش مؤثر پیش فرض ها در روابط اثربخش، عام بودن آن ها است. هر چه اشتراک نظرهای بیشتری موجود باشد احتمال این که تبادل مؤثرتری صورت پذیرد بیشتر خواهد بود. از این رو گاهی ممکن است پیش فرض ها به جای تسهیل کردن روابط، مانع برقراری روابط مؤثر باشد.

این واقعیت روان شناختی که: «آدمی آن چه را می خواهد می بیند یا می شنود»، تنها بیانگر این موضوع نیست که نیاز بر ادراک آدمی اثر می گذارد؛ بلکه نمایانگر این نکته نیز می تواند باشد که پیش فرض های آدمی بر ادراکات او نیز اثر می گذارد. در صورتی که ادراکات ما با پیش فرض هایمان سازگار باشد مشکلات کمتری خواهیم داشت و در غیر این صورت مشکلات بسیاری پدید خواهد آمد که به طور معمول در عواطف و رفتارهایمان تجلی کرده و نمود می یابد.

پیش فرض های اساسی که بدون در نظر گرفتن آن ها نمی توان به مدیریت جهادی رسید عبارتند از:

۱. واقعیتی و رای وجود انسان موجود است. این واقعیت ها قابل شناخت یقینی است؛

۲. خدا وجود مطلق، خالق موجودات و پروردگار عالم وجود است. عالم وجود شامل عالم مشهود و عالم غیب است؛

۳. رویکرد اساسی و سرنوشت ساز اسلام، رویکرد الهی حق (ملازم با صداقت، عدالت، امانت، وفای به عهد و مانند آن) و مقابله با باطل است؛ در حالی که در فرهنگ سکولار ارزش ها بر اساس منافع ملی، گروهی و مانند آن تعیین می شود؛

۴. نظام عالم وجود (جهان، انسان و مانند آن) و همه تغییرات و تحولات آن، مبتنی بر قوانین ثابت الهی (سنت های الهی) است؛ این قوانین برخی مطلق (سنت های قبل از عملکرد انسان مانند سنت هدایت و سنت وسوسه) و برخی مشروط (سنت های مشروط به عملکرد انسان مانند سنت استدراج و سنت ازدیاد ایمان) می باشند؛

۵. کتاب تکوین (جهان، انسان و مانند آن) و کتاب تشریع (کتاب خدا و سنت انبیاء و معصومین علیهم السلام) منابع شناخت مدیریت اسلامی است و روش های پژوهش اجتهاد جامع روش های نقلی و حیانی، عقلی، تجربی و شهودی است؛
۶. قرآن کریم، تنها کتاب الهی است که از تبدیل و تحریف لفظی، مصون مانده است؛ از این رو تنها کتاب الهی معصوم در جهان است که محور سنجش درستی و نادرستی بینش ها، گرایش ها و عملکرد فرد، خانواده، سازمان ها، نهادهای مسلمان و نظام اسلامی است؛
۷. عقل هم ابزار است و هم منبع؛ از این رو هم صلاحیت استنباط حقایق کتاب تکوین (نظام خلقت) و استنباط حقایق کتاب تشریع (کتاب و سنت) را دارد؛ و هم مبنای نظریه پردازی قرار می گیرد؛
۸. دین اسلام، از فرهنگ جامع و کامل الهی قدرتمند و مخصوص به خود برخوردار است و در تمام ساحت های زندگی انسان (فردی، اجتماعی، مادی-معنوی و دنیوی-اخروی) رهنمود دارد؛
۹. علوم انسانی متأثر از ارزش های فرهنگی حاکم بر ذهن و روح پژوهش گران و متخصصان و متأثر از محیط حاکم است؛
۱۰. دانش مدیریت همچون علوم انسانی دیگر، علمی متأثر از فرهنگ (عقاید، باید و نبایدها و ...) حاکم بر پژوهشگر دانش مدیریت و مانند آن است؛
۱۱. اسلام، نظام مدیریتی خاص خود را دارد و این نگرش در حوزه توصیفات و تجویزات مدیریتی حاکم است؛
۱۲. برخی از دستاوردهای رایج علم مدیریت در پژوهش های مدیریت اسلامی مورد استفاده قرار می گیرد؛
۱۳. رویکرد به مدیریت اسلامی (به عنوان مصداقی از علم دینی)، از حیث نقش تمام عیار مبانی مدیریت اسلامی در مسائل مدیریت اسلامی (فرد، خانواده، گروه، سازمان، جامعه، نظام حاکم و مانند آن) رویکردی حداکثری است؛

۱۴. نسبت دستاوردهای سایر مدیریت‌ها (همچون مدیریت ژاپنی و مدیریت آمریکایی و مانند آن) به دستاوردهای مدیریت اسلامی، نسبت عموم و خصوص من وجه است که یک حوزه مشترک و دو حوزه متمایز دارند؛

۱۵. علم مدیریت صرفاً ناظر به واقعیت‌ها و عینیت‌ها نیست و مسائل نظری توصیفی-تجویزی هم دارد که با یکدیگر رابطه رفت و برگشتی دارند. دین خدا همیشه نخست در قالب یک موجود و عینیت بیرونی که همان مقام عصمت است جلوه‌گر می‌شود. توصیفات و تجویزات دین از طریق قول و فعل و تقریر این موجود عینی به جامعه بشری عرضه می‌شود. بنابراین بشر با دو جلوه نظری و عملی دین که ملازم یکدیگرند مواجه می‌شود. (از حضرت آدم علیه السلام تا آخرین خلیفه خدا امام زمان علیه السلام) این الگوی عملی و مباحث توصیفی-تجویزی دین محک و معیار اندیشه‌ها و عملکردها می‌باشد.

ناگفته نماند این پیش فرض‌ها فی الجمله با پارادایم‌های اثبات‌گرایی، تفسیری نمادین، انتقادی و مانند آن دارای اشتراکات و اختلافاتی است؛ از جمله آن که این پارادایم‌ها به قلمرو عالم مادی محدود شده و قلمرو عالم معنوی را نادیده می‌انگارند.

کتاب مدیریت جهادی مبتنی بر آموزه‌های نهج‌البلاغه، سیره حضرت امام خمینی رحمته الله علیه، رهبر معظم انقلاب رحمته الله علیه، سیره مکتوب فرماندهان شهید انقلاب، دولت و دفاع مقدس که به اهتمام مرکز تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق علیه السلام با همکاری دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام تهیه شده باید به آتش نقد آبدیده شود و در بوته‌های آزمون چنان بگذارد که از آن اندیشه‌های ناب و پخته حاصل آید.

در این جالازم می‌دانم از تمامی پژوهشگران بسیجی گران قدری که در تهیه این مجموعه تلاش کرده‌اند سپاس‌گزاری کنم و توفیق روزافزون آنان را در خدمت به نظام مقدس جمهوری اسلامی از درگاه ایزد منان طلب نمایم.

دکتر علی رضاییان^۱

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی رحمته الله علیه و رئیس دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی رحمته الله علیه